

HATEMİ / GÖKYAYLA

Borçlar Hukuku

Genel Bölüm

5. BASI

FİLİZ KİTABEVİ
İSTANBUL
2021

EKİM 2021

ISBN: 978-975-368-

BASKI

Baskı: Yılmaz Basım Yayıncılık ve Kağıt Ürünleri
Matbaacı Sertifika Numarası: 27185

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Topyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(212) 850 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com
bilgi@filizkitabevi.com
Yayıncı Sertifika Numarası: 48596

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

HATEMİ / GÖKYAYLA

BEŞİNCİ BASI'NIN SUNUŞU

Elinizdeki kitabın ilk basısı, TBK'nun kanunlaştığı yıl yazılmıştı. 2012'de ikinci basısı yapılarak bazı eklemelerle biraz daha genişledi. Üçüncü bası 2014 yılında yapıldı. 2017 de yazılan dördüncü basıda ilk basıya göre yüz sahife artan bir hacimle (400) sahifeye ulaştı. Beşinci basısı yapılırken daha genişletmeyi istemedik. Bundan sonra da basılması nasip olursa, düzeltmeler yapılması gereğine uymakla birlikte; Ders kitabıyla öğreti eseri arasında bir niteliği olan bu kitabın hacmini büyütmemeye özen gösterilecektir.

Beşinci basıyı yayımlayan Filiz Kitapevi'nin bütün mensuplarına ve özellikle Oğuzhan Oruç Bey'e teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Sevgili öğrencilerimize kitabın yararlı olacağını ümîd ediyoruz. Öğrenciler ve meslektaşlarımızdan gelecek uyarı ve önerileri bekliyoruz.

TBK'nun yürürlüğe girmesinden itibaren ancak (9) yıl geçtiği için önceki borçlar kanunu terimlerini köktencilikle terk etmeyi uygun görmedik. Ancak her basıda yeni terimlerle eski terimlerin, dengeli zikrine özen göstermeyi düşünüyoruz.

İkinci Bası'nın önsözünden son cümlelerin bu basıda da yer almasını uygun gördük:

Hukuk düzenimizin her alanının sevgiden doğan Adalet, Eşit İnsanlık Onuru, Hakkaniyet ve Dürüstlük ilkesine uygun olması dileği ve ümîdiyle sevgi ve selamlar.

21 Eylül 2021

Hatemi / Gökyayla
İTİCU-BAHÇEŞEHİR Ü.

DÖRDÜNCÜ BASI'NIN SUNUŞ'U

2011, 2012 ve 2015'te üç basısı yapılan bu ortak eserin dördünü basısını da değerli meslektaşım Prof. Dr. Emre Gökyayla ile birlikte hazırlamış olmanın manevî hazzı içindeyiz. Bu basıda kitabın hacminin çok artmamasına özen gösterilerek özellikle yeni çıkan yayınlar belirtilmiş, ne var ki bazı konularda gereken eklemeler biraz daha geniş olmuştur. Prof. Dr. Gökyayla benim kaleme aldığım 27. paragrafın sonuna kadar olan bölümde de para borçlarında faiz konusunu ve özellikle ölüm ve bedensel zarar konusunu gözden geçirerek genişletmiştir.

İnsan elinden çıkan bütün eserler gibi elinizde bulunan kitabın da mükemmel olduğunu iddia etmiyoruz. Ancak öğrenciye yararlı olması amacını güttüğümüzü ve bundan sonraki basılarda da yine aynı amaçla kitabı gözden geçireceğimizi belirtmek istiyoruz.

Bu basıda da kitabın yayımlanması için gereken özen ve gayreti gösteren Sayın Vedat Carbaş ve Sayın Berrin Doğrul ve Vedat Kitapçılık'ın diğer mensuplarına teşekkür ve sevgilerimizi sunuyoruz.

Birinci basısında sunuşunda belirttiğimiz gibi bu pozitif hukuk kitabının hukukun evrensel ve genel değişmez ilkelerine aykırı olmaması için de özen gösterdik. Okuyuculardan gelen görüşleri memnuniyetle bekliyor ve şimdiden teşekkürlerimizi sunuyoruz.

20/07/2017

İstanbul

ÜÇÜNCÜ BASI'NIN SUNUŞ'U

“Borçlar Hukuku Genel Bölüm” isimli eserimizin ilk basısını 2011, ikinci basısını 2012’de yayımlamıştık. İlk basının yapıldığı dönemde 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu TBMM’de kabul edilmiş fakat henüz yürürlüğe girmemişti. İkinci basının yayımlandığı günlerde ise 6098 sayılı Kanun henüz yürürlüğe girmişti. Yeni Kanun ile yapılan değişiklikler ile ilk defa Kanuna dâhil olan kavram ve müesseseler de bu arada anlaşılmaya, uygulanmaya başladı. Bu gerekçeyle ve kitabın ikinci basısının da tükendiği gözetilerek eserin yeni basının yapılması ihtiyacı ortaya çıktı. Yeni bası hazırlanırken, önceki basılarda gözden kaçan bazı yazım yanlışları da düzeltildi.

Bir sonraki basıda, bir ders kitabı hacmini aşmamak kaydıyla, daha kapsamlı bir eser sunabilmeyi ümîd ediyor ve bu basının da meslektaş ve öğrencilerimize yararlı olmasını umuyoruz.

Kitab’ın yayımlanması için gereken özen ve gayreti gösteren Vedat Kitapçılık çalışanlarına da bu vesile teşekkürlerimizi sunuyoruz.

17 Aralık 2014, İstanbul
Hatemi / Gökyayla
İÜSBE, Bahçeşehir Ü.
İ.Ticaret Ü.

İKİNCİ BASI'NIN SUNUŞ'U

Türk Borçlar Kanunu yürürlüğe girdikten sonra; yine özellikle aziz meslektaşım Doç. Dr. Emre Gökyayla'nın güncelleştirme konusunda değerli gayretleri ve bazı noktaları da birlikte gözden geçirmemizle, Kitab'ın ikinci basısını da öğrenci ve hukukçulara sunabilmenin mutluluğunu tadıyoruz.

Üçüncü basıda daha iyi bir eser sunabilme ümidiyle, meslektaş ve öğrencilerimizin uyarı ve önerilerini bekliyoruz. Bu yıl bir geçiş dönemi olacağı ve eski Borçlar Kanunu terimleri de belki – Medenî Kanun için de olduğu gibi- yıllarca birlikte kullanılacağı için, bu basıda terimlerin birlikte kullanılmasının hoş görüleceğini ümid ediyorum.

Kitab'ın kısa zamanda yayımlanması için gereken özen ve gayreti esirgemeyen Vedat Kitapçılık çalışanlarına teşekkür ve sevgilerimizi sunarız.

Hukuk Düzenimizin her alanının Sevgi'den doğan Adalet, Eşit İnsanlık Onuru, Hakkaniyet ve Dürüstlük ilkesine uygun olması dileği ve olacağı ümidiyle sevgi ve selâmlar!

1 Ağustos 2012, İstanbul
Hatemi / Gökyayla
İÜSBE, Bahçeşehir Ü.
İ.Ticaret Ü.

BİRİNCİ BASI'NIN SUNUŞ'U

Gençliğimden beri İsviçre'de iki ayrı değerli hukukçunun; Tuor ve Guhl'un eserlerinin Türk hukukunda karşılıklarını meydana getirebilmeyi çok istedim. Böylece bir cildi Türk Medenî Kanunu konularına ve diğer cildi de Borçlar Kanunu konularına ilişkin olan iki ciltlik bir eser bırakmayı istiyor ve bırakabileceğimi hâyâl ediyordum. Bugün içinde bulunduğum şartlar dolayısıyla bu emelimi gerçekleştiremediğimi esefle görüyorum. Özellikle mekân elverişsizliği dolayısıyla böyle bir eser ortaya koyamadım. Medenî hukukun her alanında bir ders kitabı yazdımsa da medenî hukuka ilişkin olanlar Yeni Medenî Kanundan sonra yenilenmek gerekti. 2011 yılında da Yeni Borçlar Kanunu yayımlandı. Yine de bu hâyâlimin gerçekleşeceğinden ümidimi kesmiş değilim. Bu arada öğrenci için yazılmış ders kitapları cümlesinden olarak 2001-2002 ders yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencilerine fasikül olarak verilen borçlar hukuku kitabım da sözleşme sorumluluğu bahsinin sonuna kadar gelmiş iken kitaplaşamadan kaldı. Bu yıl Yeni Borçlar Kanunu yayımlandıktan sonra Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesinde tanıdığım değerli genç meslektaşım Doç. Dr. Emre Gökyayla'nın yardımlarından yararlanma fırsatını kaçırmak istemedim. Doç. Dr. Gökyayla 28. paragraftan itibaren benim fasiküllerimde yer almayan konuları kısa zamanda ve bir ders kitabı için tam uygun boyut ve niteliklerde tamamlayarak ve ayrıca benim yazdığım paragraflarda da Yeni Borçlar Kanunu'na uyumun sağlanması için gereken özeni gösterip uyarıları yaparak bu ders kitabının yayımlanmasında çok değerli katkı ve emeğini esirgemedi. Böylece hamd, sevgi ve selâm ile, bu kitabın yayımlanması müyesser oldu. Önümüzdeki yıl Yeni Borçlar Kanunu yürürlüğe girdikten sonra bu kitap belki de ve hiç değilse benim yazdığım paragraflar tamamen yeniden yazılarak yayımlanacaktır. Ders kitabı boyutlarını aşmamasına özen gösterdik. Meslektaşlarımızın ve öğrencilerimizin gördükleri eksiklikleri bildirmeleri memnuniyet ve teşekkürle karşılanacaktır.

Bu arada çok değerli tez ve monografiler yayımlanmış ve yayımlanmaktadır. Bu basıda bunların her birine gereken atıflar yapılamamıştır, ancak bazı tez ve monografilere hiç değilse adları zikredilerek atıf yapılmış ve su suretle

öğrenciler dışında araştırmacılara da yardımcı olmak istenmiştir. Belki de ders kitabı sınırlarını aşan bir geniş kapsamlı borçlar hukuku eserini ayrıca yayımlamayı başarırsak bu monografilere de daha fazla atıf yapmamız mümkün olacaktır.

Bu alanda eser yazmış üstadlarımızı rahmetle ve sevgiyle anıyoruz. Bu üstaplara Borçlar Hukuku alanının Batıdaki büyük isimleri de dâhildir.

Kitab'ın kısa zamanda yayımlanması için gereken özen ve gayreti esirgemeyen Vedat Kitapçılık mensuplarına, başta Sayın Vedat Carbaş, Sami Abbas olmak üzere teşekkür ve sevgilerimizi sunarız.

Hukukun evrensel ve genel değişmez ilkeleri bulunduğu kanaatindeyiz. Pozitif hukuka ilişkin düzenlemeler bu evrensel ve temel değer ilkeleri yönünde olmalıdırlar. Bu bilincimizi ve geleceğe ümidimizi yitirmiyor ve bu mütevazı eseri sevgili öğrenci ve okurlarımıza sunuyoruz.

Hatemi / Gökyayla

Maltepe ÜHF., 22 Nisan 2011

İÇİNDEKİLER

Beşinci Bası'nın Sunuşu.....	V
Dördüncü Bası'nın Sunuş'u.....	VI
Üçüncü Bası'nın Sunuş'u.....	VII
İkinci Bası'nın Sunuş'u.....	VIII
Birinci Bası'nın Sunuş'u.....	IX
Kısaltmalar.....	XXVII
§1. Giriş.....	1
I- Genel Olarak.....	1
II- Borçlar Hukuku ve Borçlar Kanunu Tarihine Kısa Bir Bakış.....	2
§2. Borç İlişkisi ve Borç Kavramları.....	7
I- Borç İlişkisi Kavramı.....	7
II- Borç Kavramı.....	11
III- Borçlanma İşlemi Kavramı.....	11
IV- Akit Kavramı.....	13
V- “Borçlu Taraf”ın Sayısı Açısından Akitlerin Sınıflandırılması.....	16
VI- Fiilî Akit İlişkisi Kavramı.....	17
VII- Alacak Hakkı.....	18
VIII- Talep Yetkisi ve Alacak Hakkı.....	19
IX- Hatır İlişkileri (Gefälligkeitsverhältnis).....	20
X- Centilmen Anlaşmaları.....	22
XI- Eksik (Tabiî) Borç Kavramı.....	22
1) Ahlâkî vazife (TBK 78/2).....	23
2) Zamanaşımına uğrayan alacak hakkına tekabül eden borç.....	23
3) Kumar ve bahis borçları (TBK 604-606).....	24
4) Evlenme tellallığında karşı-edim (TBK 524).....	25
XII- Yüklenti (Obliegenheit, incombance) Kavramı.....	25

XIII- Kazandırma Sebebi Kavramı	27
XIV- Realobligation (Nesnel borç kavramı)	29
XV- Bağımlı Hak Kavramı	29
XVI- “Intuitus Personae” Unsuru Olan Akitler (Borçlunun Kişisel Vasıfları Göz Önünde Tutularak Yapılan Akitler)	30
§3. Borçlar Hukuku Alanına Hakim Olan Temel İlkeler	30
I- “Temel Hürriyet”e Dayanan Akit Hürriyeti (Sözleşme Serbestisi, Sözleşme Özgürlüğü) İlkesi.....	30
II- “Iustitia distributiva”ya (Oran Adaleti, Dağıtım Adaleti, Hakkaniyet, Somut Olay Adaleti) Dayanan Alt İlkeler	30
§4. Sözleşme (Akit) ve Kuruluşu	31
I- Genel Açıklama	31
II- İcap (Öneri) ve İcaba (Öneriye) Davet	32
III- Esaslı “Noktalar” ve İkincil (Tali) “Noktalar”	32
IV- İcabin (Önerinin) ve Kabulün Hukukî Niteliği	35
1. İcabin hukukî niteliği.....	35
2. Kabulün hukukî niteliği	36
V- Akdin Kurulması	36
1. Genel açıklama	36
2. Akdin kurulması anı	38
VI- Akdin Hüküm Doğurması Anı.....	39
VII- Açık Bir Kabul Gerektirmeyen Haller	39
VIII- İcabin (Önerinin) Bağlayıcılık Süresi	41
IX- Bağlayıcı Olmayan İcaplar (Öneriler).....	42
X- İcap (Öneri) ve Kabulün Geri Alınması	42
XI- İnternet Vasıtası ile Akit Kurma	43
XII- Vasıtalı-Vasıtasız Beyanlar.....	44
XIII- Varması Gerekli Beyanlar	44
XIV- İsmarlanmamış (Sipariş Edilmemiş) Şey Gönderilmesi	44
XV- Alenî Mükâfat Vaadi (İlân Yoluyla Ödül Sözü Verme) ve Müsabaka (Yarışma) İlanı.....	46
§5. Şekil	47
I- Genel Açıklama	47

II- Adî Yazılı Şekil	52
III- Resmî Yazılı Şekil (Düzenleme).....	54
IV- İradî Şekil.....	55
V- Şekil Kurallarına Uymayışın Yaptırımı.....	56
§6. Sebep Göstermeksizin (Mücerret) Borç Tanınması (İkrarı) ve Borç Vaadi..	
I- Genel Açıklama	57
II- Kazandırma Sebebi Ne Olabilir?	58
III- TBK 18’de Gerçek Anlamda Soyutluk mu Söz Konusudur?.....	59
§7. Ön Akit (ÖnSözleşme) Kavramı ve Hükümleri	61
I- Genel Açıklama	61
II- Ön Akdin Gerekli Olabileceği Durumlar.....	61
III- Ön Akdin Şekli.....	62
IV- Ön Akitten Doğan “Yapma” Borcunun İfasının İstenmesi (Taşınmaz Satış Vaadi Örneği)	62
§8. Akit Serbestisi (Vertragsfreiheit, İrade Özgürlüğü, Sözleşme Özgürlüğü, Autonomie de la Volonté)	64
I- Kavram	64
II- Akit Yapıp Yapmama Özgürlüğü	64
III- Akdin İçeriğini Belirleme Özgürlüğü.....	65
IV- Tip Seçme Özgürlüğü (Typenfreiheit).....	65
V- Şekil Özgürlüğü.....	66
VI- Akdi Çözme veya Değiştirme Özgürlüğü	66
§9. Genel İşlem Şartları.....	67
I- Genel Açıklama	67
II- “Genel İşlem Şartları” Alanında Akit Serbestisinin Sınırlanması.....	68
1. “Genel işlem şartları” hangi şartlarla akdin içeriğine dahil olmuş sayılmalıdır?	68
2. Genel işlem şartları akdin içeriğine dahil olabilmiş iseler dahi, bunların bir tür “kısmî hükümsüzlük” yaptırımını ile karşılaşmaları mümkün müdür?.....	68
§10. Akitlerin Yorumu, Tamamlanması ve Tahvil (= Çevirme, Konversion) ...	71
I- Yorum.....	71

1. Genel açıklama	71
2. Taraflar arasındaki yorum anlaşmazlıklarında.....	72
II- Akdin tamamlanması	72
1. Genel açıklama.....	72
2. Akdin örtülü içeriğinin tamamlayıcı kurallar ile tamamlanması	73
3. Akitlere hâkim müdahalesi.....	74
III- Tahvil (Çevirme, Konversion, Conversion)	75
§11. Geçersizlik Yaptırımları	75
I- Genel Açıklama	75
II- Ehliyet Unsurundaki Eksiklikler ve Yaptırım.....	76
III- Akitlerin “Konu”suna İlişkin Geçersizlik Halleri	78
1. Genel açıklama	78
2. “Akdin konusu” kavramının açıklanması	79
3. Konuda kanuna aykırılık.....	80
4. Konuda ahlâka aykırılık.....	84
5. Konuda İmkânsızlık	85
IV- Yasak İşlemler	86
V- Geçersizlik Yaptırımları ve Butlan Yaptırımı	88
1. Genel olarak geçersizlik yaptırımları.....	88
2. Butlan (Kesin hükümsüzlük) yaptırımı.....	90
3. Butlan yaptırımının özellikleri.....	91
4. Butlan itirazının kötüye kullanılması.....	92
5. Kısmî butlan (Kısmî hükümsüzlük).....	92
6. Esnek hükümsüzlük kavramı	93
§12. İrade Bozuklukları ve Gabin (Aşırı Yararlanma) ile Yaptırımları.....	94
I- Genel Açıklama	94
II- İstenerek (Kasden) Meydana Getirilen İç İrade-Beyan Uyuşmazlığı	95
1. Tek taraflı	95
2. İki taraflı	95
III- Nisbî Muvazaanın Türleri	96
IV- Nâm-ı Müsteâr, Kişide Muvazaa, İnançlı İşlem ve Dolayısı ile Temsilli Vekâlet Kavramları.....	97
V- Beyan Hataları (Açıklamada yanılma)	98
1. Genel açıklama	98

2. Beyan hatasının (Açıklamada yanılmanın) türleri	101
VI- İç İradenin Oluşumunda Bozukluk ve Temel Hatası	104
VII- Dış Etkenlerle İç İradenin Bozuk Oluşması (Hile = aldatma ve ikrah: korkutma ve zorlama)	106
1. Genel açıklama	106
2. Hile (Aldatma) (TBK 36)	106
3. İkra (korkutma) (TBK 37-38)	107
4. Üçüncü kişinin hilesi ve ikra (aldatması ve korkutması)	107
5. Beyan hatası failini uyarmayıp saymaca uyuşma doğurma hali:	108
VIII- Vasıta Hatası İletmede Yanılma (TBK 33)	108
IX- Yanılma (Hata), Aldatma (Hile), Korkutma (İkra) Hallerinde Yaptırım: İşlemin İptal Edilebilirliği (TBK 39)	108
X- Aşırı Yararlanma (Gabin) ve Yaptırımı (TBK 28)	110
1. Şartları	110
2. Yaptırımı	111
XI- İptal Edilebilirlik Yaptırımında Kısmî İptal veya “Düzeltilme”	112
§13. Temsil	113
I- Genel Açıklamalar: Temsil Kavramı ve “Vekâlet”den Ayrılması	113
II- Temsil Yetkisinin Kullanılması	114
III- “Kendisi ile İşlem”ler ve Çifte Temsil	115
IV- Temsil Yetkisinin Kapsamı	115
V- Temsil Yetkisinin Sona Ermesi	116
1. Sona erme sebepleri	116
2. (M)’nin yetkisinin sona ermesi halinde, (M) sıfatı ile yapılan işlemlerin durumu	117
VI- (M)’nin İrade Bozukluğu	118
VII- Yetkisiz Temsil	118
1. Genel açıklama	118
2. Yetkisiz temsil halinde (M)’nin giderim yükümü	118
3. Hukukî görünüşe güvenin korunması ilkesinin (MK 2/1) devreye girmesi (görünüşde temsil yetkisi) halleri	118
§14. Sözleşme Dışı Sorumluluk Borç İlişkileri	119
I- Genel Açıklama	119
II- Sözleşme Dışı ve Sözleşmeden Doğan Sorumluluk	120

III- Ceza Sorumluluğu ve Özel Hukuk Sorumluluğu	121
IV- İdare Hukuku Alanında Sorumluluk İlişkisi	122
V- Haksız Fiil Borç İlişkinin Unsurları.....	122
§15. Haksız Fiillerde Hukuka Aykırılık Unsuru	123
I- Genel Açıklama	123
II- Haksız Fiil Sorumluluğu Çerçevesine Alınan “Ahlâka Aykırılık” (TBK 49/2)	124
III- Eylemsizlik de Eylem Gibi Hukuka Aykırı Sayılabilir mi?	127
IV- Hukuka Uygunluk Sebepleri.....	129
1. Genel açıklama.....	129
2. Hukuka uygunluk sebeplerinin kanunda sayılmış olması gereği	130
3. Hukuka uygunluk sebepleri.....	131
§16. Sorumluluk Borç İlişkilerinin Onsuz Olmaz Unsuru: Zarar	138
I- Genel Açıklama	138
II- Doğrudan Zarar - Dolayısı ile Zarar	138
III- Sözleşme Zararı ve Haksız Fiil Zararı.....	140
IV- Yarışma Bulunmayan Hallerde Bir Haksız Fiil Zararının Akdî Sorumluluk Hükümleri Çerçevesinde Giderimi İstenebilir mi?	141
V- Normatif Zarar.....	142
§17. İlliyet (Nedensellik) Bağı	143
I- Genel Açıklama	143
II- Eylemsizlik (Unterlassung) İlet Sayılabilir mi?.....	144
III- Şart Kuramı ve Uygun İlliyet Kuramı - Süreci Başlatmada Etken Olan Olgunun Tesbiti.....	146
IV- İlliyet Bağının Kesilmesi	146
1. Genel açıklama.....	146
2. İlliyet bağı süreci (F)'nin eylemi ile başladıktan sonra başka bir illiyet bağı süreci ile kesilebilir mi?	148
V- Öne Geçen İlliyet Bağı Zarar Sonucunu Doğurmuş ise, Önüne Geçilen İlliyet Bağının da Aynı Sonucu Doğuracağı İleri Sürülerek Zarar Sonucunu Doğuran İlliyet Bağını Başlatan (F) Sorumluluktan Kurtulabilir mi?	149
VI- İlliyet Varsayımı (=Fiction) = Varsayılan İlliyet	149
VII- Hukuka Aykırılık Bağı Kavramı.....	150

§18. Kusur Unsuru	151
I- Genel Açıklama	151
II- Bireylerde İsnad Kabiliyeti	153
III- Tüzel Kişilerde Sorumluluk Ehliyeti.....	154
IV- Kusur Kavramı ve Türleri.....	155
1. Kusur kavramı	155
2. Kusurun türleri.....	155
3. Ağır kusur ve hafif kusur ayırımı	156
4. Haksız fiil sorumluluğu borç ilişkisinin kurulması için “kasd” aranan haller.....	156
5. İhmalin ölçütü.....	157
§19. Kusursuz Sorumluluk Borç İlişkileri	158
I- Genel Açıklama	158
II- Kanunun Yüklediği Nezaret Ödevinin Yerine Getirilmemiş Olmasından Doğan –Kurtuluş Kanıtlı– Kusursuz Sorumluluk Halleri. 159	
1. Kusursuz sorumluluk olguları.....	159
2. Kurtuluş kanıtlı kusursuz sorumluluk hallerinde kurtuluş kanıtı türleri.....	161
III- Kurtuluş Kanıtsız Kusursuz Sorumluluk Halleri.....	164
1. Yapı (bina) ve inşa eseri malikinin sorumluluğu (TBK 69).....	164
2. Taşınmaz malikinin sorumluluğu (MK 730).....	165
3. Araç işletenin sorumluluğu (KTK 85).....	165
4. İşverenin iş kazasından dolayı sorumluluğu.....	167
5. Sivil hava araçlarının verdikleri zarardan dolayı sorumluluk.....	167
6. Çevreye verilen zarardan dolayı sorumluluk.....	167
7. Uzay araçlarının verdikleri zararlardan dolayı sorumluluk ve kusursuz sorumluluğu genişletme eğilimleri	167
§20. Akit Dışı Sorumlulukta Zarar Giderimi	168
I- Genel Açıklama	168
II- Maddî Zarar Giderimi (TBK 50-55).....	169
1. Nesne (mal, eşya) zararı	169
2. Ölüm ve beden bütünlüğü ihlâli dolayısı ile maddî zarar	170
III- Denkleştirme ve Mahsup Sorunu	191
IV- Aynen Tazmîn.....	192
V- Yansıma Zararlarının Giderimi	193

VI- İrat Şeklinde Giderim.....	194
VII- Geçici Ödemeler.....	195
VIII- Manevî Zarar ve Giderimi.....	196
1. Manevî zarar kavramı ve terim	196
2. Manevî zarar giderimi halleri	197
3. “Manevî zarar” bulunması halinde (TBK 58) kusursuz sorumluluk mu söz konusudur?	201
4. Tüzel kişiler manevî tazminat talep edebilirler mi?	202
5. Kişiliğin “post-mortal” korunması dolayısı ile manevî tazminat talep edilebilir mi?	203
6. “Manevî yansıma zararı” kavramı.....	204
7. Sözleşme ihlâli halinde manevî zarar giderimi istenebilir mi?.....	205
8. Malvarlığı zararları (Nesne zararları) dolayısı ile manevî tazminat istenebilir mi?	206
9. Para dışındaki manevî giderim araçları	207
10. Manevî giderimin para olarak belirlenmesinde giderimin belirlenmesi ilkeleri.....	208
11. Manevî tazminat talebinin devir ve intikali	209
12. Haksız rekabet olgularında ve maddî olmayan mallar üzerindeki mutlak malvarlığı haklarının ihlâlinde manevî tazminat.....	210
§21. Ceza ve İdare Hukukunda Sözleşme Dışı Sorumluluk.....	213
I- Ceza Yargısı ve Sözleşme Dışı (Akit Dışı) Sorumluluk.....	213
1. Genel açıklama	213
2. Somut olayda ceza ilâmının Hukuk yargılamasına etkisi	213
II- İdarî Yargı ve Sözleşme Dışı Sorumluluk	213
§22. Dayanışmalı (Müteselsil) Sorumluluk ve Rücu İlişkisi.....	214
I- Genel Açıklama	214
II- Tam (Gerçek) Dayanışmalı Sorumluluk (eBK 50, TBK 61)	215
III- Eksik (Gerçek Olmayan) Dayanışmalı Sorumluluk (Nakis Teselsül) (eBK 51; TBK 61)	216
1. Genel açıklama	216
2. Sonuçları.....	216
IV- Rücu İlişkisi	217
§23. Sorumluluk Borç İlişkisinde Zamanaşımı.....	218
I- Genel Açıklama	218

II- Daimî Def'i.....	220
§24. Sebepsiz İktisap Borç İlişkisi	222
I- Genel Açıklama	222
II- Varsıllaşma ve Yoksullaşma İlişkisi.....	224
III- Haklı Bir İktisap Sebebi Bulunmayışı.....	227
IV- Kazandırıcı İşlemin Sebebe Bağlılığı ve Soyutluğu Sorunu	227
V- Sebepsiz İktisap Halleri	231
1. İfa dışı sebepsiz iktisap.....	231
2. İfa eylemlerine ilişkin sebepsiz iktisaplar.....	231
VI- Hukuka ve Ahlâka Aykırı Amaçla Kazandırma (TBK 81).....	233
VII- İade Talebinin Kapsamı.....	235
1. Genel açıklama	235
2. İade talebinin kapsamı	235
3. İadenin şekli.....	236
VIII- Zamanaşımı.....	237
§25. Borçların İfası	238
I- Genel Açıklama	238
II- Verme Borçlarında Cins (Çeşit) ve Parça Borcu Ayırımı.....	241
III- Seçimlik Borçların İfası (TBK 87).....	244
1. Seçimlik borç kavramı	244
2. Seçimlik borç ve ifa yerine edim (= datio in solutum) yapma imkânını başta borçluya veren sözleşmeler.....	246
3. “İfa yerine edim” ve “ifa uğruna edim” kavramlarının farklılığı	248
IV- “Para Borcu” Türünden Verme Borçları.....	248
1. Genel açıklama	248
2. Yabancı para ile borçlanma ve yabancı para kaydı.....	250
3. Para borçlarında para değerinin düşmesine karşı başvuru olan özel önlemler	252
4. Para borçlarında faiz	253
V- İfanın Borçludan Başkası Tarafından Yapılması.....	259
VI- İfanın Alacaklıdan Başkasına Yapılması	260
VII- Kısmen İfa (Tediye).....	260
VIII- Bölünebilir Olmayan Borçlarda İfa (TBK 85)	261

1. Genel açıklama	261
2. Birden fazla alacaklı	261
3. Birden fazla borçlu	262
IX- İfa Yeri (TBK 89)	262
X- İfa Zamanı	263
1. Genel açıklama	263
2. İfa için belirli süre kararlaştırılmış olması halinde, ifanın istenebilir (muaccel) olduğu günün belirlenmesi	264
3. Ertelenmiş borç; vâdesinden önce ifa edilebilir mi?	267
4. Tatil gününe rastlayan vade	267
5. İş saatleri içinde ifa	267
6. İfa için belirlenen sürenin uzatılması	267
XI- Alacaklıya Para Borcunun veya Borçlarının Tamamının Ödenmemesi Halinde Hangi Borç için Ödeme Yapılmış Sayılacağı	268
XII- İfa Karineleri	269
XIII- İfa Eden Borçlunun; Makbuz İşleme ve Senedin Geri Verilmesini İsteme Hakkı	269
XIV- Tam İki Tarafa Borç Yükleyen (Sinallagmatik) Sözleşmelerde İfa	270
1. Her iki taraf da kendi edimi açısından borçlu olduğuna göre, hangisi önce ödeyecektir?	270
2. Önce ifa etme yükümü olmayan taraftan ifa talep edildiğinde ileri sürülebileceği savunma (ödemelik def'i)	271
3. Ödemelik (ödeme aczi) durumundaki def'i ve dönme hakkı	272
§26. İfa Arızaları	272
I- Genel Açıklama	272
II- Alacaklıya İsnad Edilebilen Sebeplerle Ortaya Çıkan İfa Engeli ve Alacaklı Temerrüdü	277
1. Genel açıklama	277
2. Alacaklı temerrüdünün şartları	278
3. Alacaklının kusuru şart mıdır?	279
4. Alacaklı temerrüdünün hükümleri	281
5. Alacaklı temerrüdü dışında alacaklıya isnad edilebilen ifa ârizaları	283
III- Gereği Gibi İfa Etmeme Hallerinden: Akdın Müsbet İhlâli (Positive Vertragsverletzung)	284
IV- İmkânsızlık	286
V- İfa Mümkün Olmasına Rağmen Borçlunun İfa Etmemesi	291

1. Genel açıklama	291
2. Borçlunun muaccel borcu ifa etmemekle temerrüde düşmesinin şartları ve hükümleri (Borçlu temerrüdü)	292
VI- Yardımcının Eyleminden Dolayı Sorumluluk (TBK 116)	306
1. Genel açıklama	306
2. Karşılaştırma.....	306
VII- Sorumluluktan Kurtulma (Sorumsuzluk) Anlaşmaları	308
§27. Yarışma (Telâhuk, Konkurrenz, Concours) Sorunları	310
I- Kavram Hakkında Genel Bilgi	310
II- Sözleşme Dışı Borç İlişkileri	311
III- Yükümlülük Borç İlişkileri	312
IV- Hukukî Sebeplerin Yarışması Konusunda TBK 60'ın Getirdiği Düzenleme.....	323
§28. Sözleşme ve Üçüncü Kişi	325
I- Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme	325
1. Kavram	325
2. Üçüncü kişi yararına sözleşmenin türleri.....	326
3. Üçüncü kişi yararına sözleşmenin özellikleri	327
4. Üçüncü kişi yararına sözleşmenin hükümleri	328
II- Bir Üçüncü Kişinin Alacaklıya Halef Olması (Alacaklı Yerine Geçmesi, Subrogation) (TBK 127).....	331
1. Genel Olarak.....	331
2. Halefîyetin hükmü	332
III- Garanti Sözleşmesi.....	332
IV- Üçüncü Kişinin Fiilini (Edimini) Taahhüt	334
1. Kavram	334
2. Üçüncü kişinin fiilini taahhüdün hukukî niteliği	335
3. Üçüncü kişinin fiilini taahhüdün özellikleri	337
4. Üçüncü kişinin fiilini taahhüdün hükümleri	339
5. Üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme	341
V- Üçüncü Kişinin Sözleşme İhlâli	342
VI- Üçüncü Kişinin Yansıma Zararının Giderimi Borcu Var mıdır?	342
VII- Üçüncü Kişinin, “Güven Sorumluluğu” Dolayısı ile Zararın Giderimi	343

§29. Borcun ve Borç İlişkisinin Sona Ermesi	345
I- Genel Olarak.....	345
II- Borcun Sona Ermesinin Etkisi	346
§30. İbra	347
I- Kavram	347
II- İbra Anlaşmasının Hukukî Niteliği	347
III- İbra Anlaşmasının Şekli	349
IV- İbra Anlaşmasının Hüküm ve Sonuçları	350
§31. Yenileme	350
I- Kavram	350
II- Yenilemenin Sonuçları	351
1. Eski borcun ortadan kaldırılması	351
2. Yeni bir borcun kurulması	351
3. İki borç arasında bir fark bulunması	352
4. Yenileme iradesinin bulunması	352
III- Carî Hesap.....	353
IV- Yenilemenin Hüküm ve Sonuçları.....	353
§32. Alacaklı ve Borçlu Sifatının Birleşmesi	354
I- Kavram	354
II- Hüküm ve Sonuçları	354
§33. İfa İmkânsızlığı	355
I- Kavram	355
II- İmkânsızlığın Borcu Sona Erdirmesinin Şartları	356
1. Borçlanılan edim sonradan imkânsız hâle gelmelidir	356
2. Borçlu imkânsızlıktan sorumlu olmamalıdır	358
III- Hüküm ve Sonuçları.....	359
§34. Takas	361
I- Kavram	361
II- Takasın Hukukî Niteliği.....	362
III- Takasın Şartları	363

1. Tarafların birbirinden -karşılıklı- alacaklı olması.....	363
2. Alacakların özdeş (aynı cinsten) olması	364
3. Alacakların muaccel olması.....	364
4. Takastan feragat edilmemiş ve takas yetkisinin ortadan kaldırılmamış olması.....	365
IV- Hüküm ve Sonuçları	366
§35. Zamanaşımı.....	366
I- Kavram	366
II- Zamanaşımının Hukukî Niteliği	368
III- Zamanaşımı Süreleri	369
IV- Zamanaşımının Durması.....	372
V- Zamanaşımının Kesilmesi	373
VI- Zamanaşımının Hüküm ve Sonuçları.....	375
§36. Müteselsil Borçluluk.....	377
I- Kavram	377
II- Müteselsil Borçluluğun Hukukî Niteliği.....	378
III- Müteselsil Borçluluğun Kaynakları	378
IV- Müteselsil Borçluluğun Özellikleri.....	379
V- Müteselsil Borçluluğun Hükümleri	380
1. Alacaklı ile borçlular arasındaki ilişki	381
2. Borçlular arasındaki ilişki.....	384
3. Borcun sona ermesinin etkisi.....	385
§37. Müteselsil Alacaklılık	388
I- Kavram	388
II- Müteselsil Alacaklılığın Hukukî Niteliği.....	388
III- Müteselsil Alacaklılığın Kaynakları.....	389
IV- Müteselsil Alacaklılığın Hükümleri.....	389
§38. Şarta Bağlı Borçlar (Koşullar)	390
I- Kavram	390
II- Benzer Kavramlardan Farkı.....	392
1. Vadeden farkı	392
2. “Önolgu”dan farkı	392

3. “Hukukî şart” ve “Sözleşme şartları”ndan farkı	392
4. Yüklemeden (mükellefiye) farkı.....	393
III- Şartın Türleri	393
1. Olumlu ve olumsuz şartlar.....	393
2. İradî, tesadüfî ve karma şartlar	393
3. Geciktirici ve bozucu şartlar	395
IV- Şartın Hüküm ve Sonuçları	396
1. Geciktirici şartın hüküm ve sonuçları.....	396
2. Bozucu şartın hüküm ve sonuçları.....	397
3. Şartın gerçekleşmiş sayılması.....	398
§39. Ceza Koşulu (Cezaî Şart)	399
I- Kavram	399
II- Ceza Koşulunun Hukukî Niteliği.....	400
III- Ceza Koşulunun Türleri ve Dönme Cezası	403
1. Seçimlik ceza koşulu	403
2. İfaya eklenen ceza koşulu.....	404
3. Dönme cezası.....	405
IV- Ceza Koşulunun Borçlunun Kusuru ve Alacaklının Zararı ile İlişkisi..	406
1. Ceza koşulunun borçlunun kusuru ile ilişkisi	406
2. Ceza koşulunun alacaklının zararı ile ilişkisi.....	407
V- Ceza Koşulunun İndirilmesi	407
§40. Bağlanma Parası (Pey Akçesi), Cayma Parası (Pişmanlık Akçesi) ve Ücret Kesintisi	410
I- Bağlanma Parası (Pey Akçesi).....	410
II- Cayma Parası (Pişmanlık Akçesi).....	410
III- Ücret Kesintisi.....	411
§41. Alacağın Devri (Alacağın Temliki)	413
I- Kavram	413
II- Alacağın Devrinin Hukukî Niteliği.....	415
III- Alacağın Devrinin Unsurları	416
1. Geçerli bir sözleşme bulunması	416
2. Devredilen alacak hakkının mevcut veya belirli olması	416

3. Bir devir engelinin bulunmaması.....	417
IV- Alacağın Devrinin Hükümleri.....	418
1. Alacağın, alacağa bağlı imtiyazlarla fer'ilerin intikali.....	418
2. İyiniyetle ifanın borçluyu borçtan kurtarması.....	419
3. Borçlunun tevdi suretiyle borçtan kurtulması.....	419
4. Borçlunun savunmaları.....	420
5. Devreden alacaklının garanti yükümlülüğü.....	421
§42. Borcun Üstlenilmesi (Borcun Nakli)	422
I- Kavram	422
II- İç Üstlenme Sözleşmesi (Borçtan Kurtarma Taahhüdü, Borcun İç Yüklenimi).....	423
III- Gerçek Anlamda Borcun Üstlenilmesi (Dış Üstlenme Sözleşmesi, Borcun Dış Yüklenimi).....	424
1. Kavram	424
2. Sözleşmenin kurulması.....	425
3. Sözleşmenin hüküm ve sonuçları	425
IV- Bir Malvarlığı ya da İşletmenin Devralınması Yoluyla Borcun Üstlenilmesi.....	427
§43. Borca Katılma, Sözleşmenin Devri (Sözleşmenin Yüklenilmesi) ve Sözleş- meye Katılma.....	429
I- Borca Katılma.....	429
II- Sözleşmenin Devri (Sözleşmenin Yüklenilmesi).....	430
III- Sözleşmeye Katılma.....	431

KISALTMALAR

ABGB	: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (Avusturya Medenî Kanunu)
Abs.	: Absatz (Fıkra)
Abt.	: Abteilung (Bölüm)
Art.	: Artikel (Madde)
Aşa.	: Aşağıda
Aufl.	: Auflage (Bası)
AÜHFD.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Av.K.	: Avukatlık Kanunu
b.	: Bent
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
Bd.	: Band
BGB.	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medenî Kanunu)
BGE.	: Bundesgerichtsentscheidungen (İsviçre Federal Mahkeme Kararları)
BGH.	: Bundesgerichtshof
BK (eBK)	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
c.	: Cümle
C.	: Cilt
Diss.	: Dissertation (Doktora Tezi)
dn.	: Dipnot
E.	: Esas
Einf.	: Einführung
Einl.	: Einleitung
f.	: Fıkra
ff.	: und nächstfolgende (ve devamında)
H.	: Heft
Halbbd.	: Halbband
HD.	: Hukuk Dairesi

HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK	: 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İBD.	: İstanbul Barosu Dergisi
İÜHF.M.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: Karar
krş.	: Karşılaştırınız
KTK	: Karayolları Trafik Kanunu
m.	: Madde
MK	: Medenî Kanun
N.	: Nummer (Kenar Numarası)
OR.	: Schweizerisches Obligationenrecht
RG.	: Resmî Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
sog.	: sogenannt(e)
T.	: Tarih
Ta.K.	: Tapu Kanunu
TBK.	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
Teilbd.	: Teilband
TKHK	: Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
TST	: Tapu Sicil Tüzüğü
TTK (eTTK)	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
v.	: von
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve devamı
Vorbem.	: Vorbemerkungen (Ön Bilgiler)
Yarg.	: Yargıtay
Yarg.HGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YTTK.	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
YHD.	: Yasa Hukuk Dergisi
YKD.	: Yargıtay Kararlar Dergisi
Yuk.	: Yukarıda
ZGB.	: Zivilgesetzbuch (İsviçre Medenî Kanunu)